

ИВАНА БЪРЛИЧ-МАЖУРАНИЧ ЯГОР

Превод от хърватски: Христиана Василева, 1978

chitanka.info

I

Имало едно дете на име Ягор, останало невръстно без майка, при зла и жестока мащеха. Безсърдечна била мащехата, биела детето и по хлад, и в глад, а бащата омаяла с всякакви билки, та и той нехаел за сина си.

Търпял Ягор донякъде, търпял, но на малкото дете един ден сърцето му се напълнило с тъга. Отишъл горкичкият в кошарата, легнал ничком в сламата и заплакал горчиво. „Какво да правя, къде да вървя, клетник аз?“ В това време чул как нещо като мишка се промушва през сламата. Дошло до ухото му и пошепнало: „Не плачи, Ягоре, детенце. За нищо нямай грижа. Ние сме тук трима, ние ще те гледаме!“

Вдигнал Ягор глава, огледал се по кошарата. Но в нея, както и дотогава, била вързана край яслата само една дребна кравичка и една рижка козичка, които майката на Ягор била отхранила и отгледала. Й нямало друг.

— Ти ли ми каза това? — попитал Ягор кравичката.

— Не — отвърнала тя.

— Да не си ти? — попитал рижката козичка.

— Не съм и аз — отвърнала козата.

— А кой е и защо казва, че сте трима, като тук сте само вие двете?

— Това ти каза Баган^[1] — той е третият покрай нас двете в кошарата и е по-стар от нас — отговорила кравичката.

— Къде е отишъл? — попитал Ягор.

— Ето го в пшеничения сноп.

— А къде е в кошарата пшениченият сноп? — попитал отново Ягор.

— Ето пшеничения сноп в десния ъгъл на кошарата, заплетен е в плета под мазилката — отвърнала кравичката.

— А откога е там? — зачудило се детето.

— От петдесет години.

— А кой го е сложил там?

— Дядо ти, когато плете и издигна тази кошара — казала кравичката.

— А защо е заплел пшеничен сноп в плета?

— За да примами Баган. И откакто Баган се е наместил там, до днес ви пази стоката и кошарата и всичкото имане в обора и в колибата — каквото се случва във вашия имот, не се случва без него.

Като разказала това кравичката, Ягор се огледал по кошарата и му станало някак драго на сърцето и заради дядо му, и заради Баган, и заради пшеничения сноп в плета.

А кравичката казала още:

— Ако щеш да ме послушаш, ти направи ясличка, нека не е по-голяма от педя на ширина и палец на височина. Сложи я, без никой да знае, под нашата ясла. И когато вечер ни слагаш храна, ти хвърли и на Баган ръкойка храна в ясличката, а когато ни постилаш, постели и на него. Прави така и от нищо се не бой.

Ягор послушал кравичката, издялал и поставил ясличката, слагал храна на Баган и му постилал легло. От този ден за детето в кошарата имало храна и защита. Там нощувало, там се подслонявало. А кравичката, козичката и Баган, както обещали, така и правели. Ако нощем вие вятър, Баган трупал сено по ъглите да му бъде топло на малкия в кошарата, а като дойдела мащехата заран да издои кравичката и козичката, те не давали всичкото мляко, а само половината, другата половина пазели за Ягор.

Почнал да расте Ягор като бор в планината. Всичко живо се чудело как може дете да расте така при мащеха. А мащехата се пръскала от яд, защото виждала, че не може да направи нищо на детето.

Мислила тя, мислила много дни и нощи, най-сетне измислила нещо. И когато един ден в зори мъжът ѝ се стягал да иде да коси сено, тя му рекла: „Не носи, либе, обед. Ще ти го пратя на пладне по детето.“

Послушал я мъжът, взел само косата и отишъл на ливадата.

Когато станало пладне, жената сварила гърне каша, изпекла хлебец, сложила ги в кошница и рекла на Ягор: „Ето ти кошница, носи обед на баща си.“

Тръгнал Ягор, а мащехата излязла в гората да гледа подире му.

Знаела тя какво ще стане с него и кой го наблюдава в обедната жега.

Жегата биела от небето, тревица под тревица се криела и всичко живо било побягнало или в храстите, или в тръните, да се заслони от слънцето. Само Ягор вървял по пътеката през ливадата — нийде нито капка хлад, а въздухът играел пред очите като златна водица.

Когато навлязъл в гората, баба Полудница^[2] клекнала край плета на бърлогата си, защото тя излизала само по пладне от бърлогата си, отпускала се като змия на летния припек и дебнела кого да плесне с коприва.

Забелязала бабата детето, изскубнала бързо стрък коприва, изтичала след него, нито й чуваш стъпката, нито сянка хвърля, догонила го на пътеката в ръжта на най-силното слънце и го плеснала с копривата по врата. Щом го плеснала с копривата, мрак покрил очите на детето, паднало то на пътеката и изгубило свят. Бабата взела гърнето — веднъж сръбне, цялата каша изсърба, взела хлябец — веднъж глътне, целия хляб изяде. А после метнала Ягор на рамото си като чувал, отмъкнала го в своята бърлога.

Мащехата видяла всичко това от гората, потрила ръце и рекла: „А така, той няма да се върне повече.“ А баба Полудница като вмъкнала Ягор под земята, влякла го през един мрачен ров, докато дошла до място, където страшен пек и горещина хлуели отнякъде. Спряла бабата, духнала в Ягор, а той се събудил от сън.

Бабата хванала детето за ръка и го повела по-нататък, та стигнали скоро до едно пространство под земята, което било голямо като гумно, а над него имало свод от печена глина като голям връшник. Около гумното имало дванадесет пещи — шест червени, от тях излизал червен пламък, шест жълти, от тях излизал жълт пламък. Цялото гумно било изтъпкано, защото много слуги тичали покрай печенето. В червените пещи печели овни, а в жълтите — хлябове — всичко било за едно ядене на баба Полудница.

В онзи пек жив човек не можел да си поеме дори дъх, защото щяло да му изгори гърлото, но бабата била духнала на Ягор, та жегата не можела да му навреди.

— Ехе — казал Ягор, като се намерил пред това чудо.

— Не бой се — отвърнала баба Полудница.

— Не се боя, ами се чудя колко е голямо всичко това. Само едната пещ е по-голяма от моята колиба и кошарата.

Засмяла се баба Полудница, носът ѝ се спуснал надолу, брадата ѝ се вдигнала, устата ѝ хлътнала навътре.

Отвела тя детето през гумното, пак през един ров и дошли до някакво пространство под земята, което било като огромна кошара, а над него имало свод от червена земя. В кошарата имало овце, една до друга, всичките с червена вълна, всяка била голяма като голямо говедо.

— Ехе — казал Ягор, като видял грамадните овце.

— Не се бой — отвърнала му баба Полудница.

— Не се боя, ами се чудя колко са големи овците. Една такава овца е по-голяма и от кравичката, и от козичката ми, ако ги сложиш заедно.

Засмяла се баба Полудница и станала още по-грозна. Повела тя детето през кошарата, та пуснала овците. Овците се втурнали към трети ров, който водел под земята стръмно нагоре, а бабата с детето вървяла след тях. Дълго вървели през рова, после излезли през друг отвор от бърлогата. Намерили се навръх скала на едно много голямо каменисто поле. От двете му страни се издигали стръмни канари, а от другите две — железни плочи, така че от това поле нямало вход или изход освен през рова на баба Полудница.

Лежало полето, затворено като котловина, а по него имало някаква трева, силна и голяма, всеки лист бил колкото три големи ниви и всяка се преливала като бакър на слънце. Слънцето напекло камъните и тревите, в котловината било такава горещина, че човек не би могъл да си поеме дъх, без да му изгори гърлото. Но детето не усетило и тази горещина, само казало от голяма почуда:

— Ехе!

— Не бой се — му отвърнала баба Полудница.

— Не се боя, ами се чудя колко е голямо всичко това — един лист е по-голям от нивата и градината ми.

Пак се засмяла баба Полудница и станала толкова грозна, че нямало друга като нея под слънцето.

— Допадаш ми, момче — рекла след това бабата. — На мен ми трябва пастир, ти ще ми станеш. Стой тук и пази стадото. Но хубаво гледай как ще ми служиш, защото ощетиш ли ме, тежко ти.

Така казала бабата и отново изчезнала в бърлогата. А детето останало само в онази огромна котловина, опасана с желязо и камък. Онези ми ти грамадни овце се пръснали по полето. Навели глави и пасат тревата, а като гризели големите листа, които преливали като бакър, около главите им лумвали пламъци.

Седнало детето на един камък под високата желязна ограда и се загледало в цялата тази грозна гледка. Всичко, което видяло, така натезало в душицата му, че не могло и да заплаче. Само една мисъл въртяло и въртяло в главата си — колко малка и мила била всичката стока, от която го лишила мащехата, а колко голямо и страшно е това зло, което тя измислила за него.

II

Когато вечерта бащата се връщал от ливадата, намерил в ръжта кошницата с гърненцето и кърпицата на Ягор. Отишъл си дома, а жена му дояла кравата в обора.

— Добър вечер, либе! Къде ми е обедът? Какво стана с Ягор?

— Не знам, драги! Недей жали за сина си, щом не е способен да ти донесе обед. По-малко хляб ще ни трябва без него.

— Право казваш — отвърнал мъжът и отишли в колибата да вечерят.

Като се навечеряли, жената показала на мъжа си парчето хляб, което било останало.

Погледнал го мъжът, но не могъл истински да се зарадва на този хляб.

Жената легнала да спи, а той отишъл в кошарата да навиди стоката. Като се намерил сам със стоката и като почнал да шета около нея, взело да му става все по-тежко. Кравата и козата го гледали, а него сякаш нещо го бодяло в сърцето от това. В ума му било все късчето хляб, който бил останал.

Седнал той на прага на кошарата и се загледал в нощта.

Навън било месечина, на месечината колибата и кошарата изглеждали като две шепички, а полето и дворът като две длани, всичко заградено с плет. Полето и трите ниви, и трите изорани.

— Догодина няма нужда да ора третата — помислил си човекът, защото отново се сетил, че сега му трябва по-малко хляб. Но веднага усетил, че без третата нива никога не би изорал и другите две. Плугът бил дървен, кравичката слаба, а земята твърда. Ако нямаш радост в сърцето, ще загинеш от мъка над тази земя, но няма да я обработваш.

— За радост са я орали моите деди, все баща за сина. А аз, грешникът, погубих сина си, убих радостта в себе си и в земята.

Докато помисли той това и нещо проговорило край него от гредата на вратата. Ако не било щурец, значи било някакво чудо.

— Иди потърси сина си — говорел му онзи глас. — Ето го в бърлогата на баба Полудница. Тръгни покрай плета, но вземи със себе си онова гърне от кошницата и в него вода. Като влезеш в бърлогата, върви все по-навътре по рова и като усетиш, че отнякъде бие голяма горещина, ти се напий с вода от гърнето и нищо няма да ти стане, защото бабата е пила от него преди тебе. Ще се подкрепиш и ще спасиш сина си.

Вдигнал се веднага човекът, взел вода в онова гърненце и тръгнал покрай плета. Като намерил бърлогата, влязъл в нея и вървял по рова, докато стигнал до гумното под земята, от което струела страшна горещина. Съгледал човекът онези дванадесет пещи, а около тях слуги, които се въртели като дяволи около пламък. Сред гумното видял своя син, как се разправя в пъклената жега с един червен огромен овен.

Сбъркал се бащата от жалост, забравил да се напие с вода от гърненцето, ами отворил уста да повика сина си. Едва си отворил устата и горещото дихание му запалило гърлото. Хванал се човекът за гърлото, разкаял се в себе си, казвайки си: „Не съм и заслужил друго“, и загинал като къртица в ров.

Когато на сутринта мащехата видяла, че го няма мъжът ѝ, излязла и го повикала, а като не се отзовал, отишла да го търси, като не го намерила, почакала до вечерта, но като не се върнал и вечерта, тя застанала насред двора, огледала се около себе си, потрила ръце и рекла:

— А така. Това, което вчера беше негово, сега е мое.

Като изрекла това, влязла в къщата, затворила вратата с резето, извадила от скрина едно платно, което била оставила майката на Ягор, запалила свещ и взела да си крои риза и фуста.

Но кравата и козата се натъжили в потайното си място. Та вечерта не докоснали нито сламка. Не им се ядяло. Като настанала нощ и в колибата всичко утихнало, кравичката казала на козата:

— Какво ще правим, дружке?

— Какво можем да правим, освен да идем да търсим детето?

Баган се качил на яслата. Малък бил като палец, на крачката му имало конски копитца, на човешката главичка — волски рогца. Баган казал на кравата и козата:

— Хайде, други няма.

Кравичката помислила и рекла:

— Какво можем да направим сами? Хайде с нас, Багане. Ти си по-мъдър от нас.

— А кой ще пази имането на малкия? Моята работа е да остана, а вашата — да вървите — наредил Баган.

Баган отвързал връвта, с която кравичката била вързана за яслата. После хванал връвта да отвърже и козичката. А тя рекла: „Отвържи връвта от яслата, но ми я остави около рогата. Може да ни потрябва.“

Той сторил това и намотал връвта около рогата ѝ, после отворил вратата на кошарата, а кравичката и козичката излезли в нощта да търсят Ягор. Баган пък останал да пази имането му.

Не знаели козичката и кравичката нито накъде да вървят, нито по кой път, Баган ги упътил само да идат на скалата и да търсят детето там, където скалата е най-висока и най-страшна.

Един ден вървели и минали само през ливади, а вода в кладенците колкото щещ. Кравичката се напасла сладко и се напила с чиста водица. Втори ден вървели, целия ден минавали през гъст храсталак и попаднали на поток. Сладко се нахрупала козичката и се напила с чиста водица. На третия ден вървели и навлезли вече в планината, в запустели места. Пашата била слаба, а вода имало само в една кална локва. На четвъртия ден — само хвойна и смрика, вода нямало нито капка, скалата била все по-гола и все по-стръмна, кравичката я напуснали силите. Когато вече съвсем изнемогнала, клюмнала и рекла:

— Дружке, не мога по-нататък, а гледай върха колко е високо още над нас.

— Лежи тук под хвойната и чакай — отвърнала козата. — Ако се трепем и двете по тази височина и на двете ще ни се свърши млякото и няма да има с какво да напоим малкия. Аз ще вървя да го спася, а ти ще го напоиш.

Останала кравичката под хвойната, а козичката продължила нататък. Катери се тя, катери — камъкът все по-гол и по-стръмен, пуста и страшна била височината, като да се е насочила към небето. Убила си козичката краката, но стигнала под железната ограда. Гледа козичката, че котловината е опасана с канари и железни плочи, а над нея небето и въздухът се били белнали от горещина.

— По-лошо място на скалата няма, тук трябва да е сирачето — казала козичката и се поверила на канарата, където тя се събирала с железната плоча, и погледнала през плочата.

Плочата била висока колкото двамина човека, гладка като стъкло, гореща като пъкъл. Под нея в котловината спяло детето, натезжала му мъката през тези четири дни, опънало се на камъка и заспало.

Козичката повикала детето, а то не я чува. Само онези ми ти големи овце вдигнали своите страшни глави. Но нали нищо не разбирали, чудовища слабоумни, отново навели глави, пасат ли, пасат онези бакърени листа, дето пръскали пламъци около техните червени глави. А козичката отронила камъче с крак, камъчето паднало край детето и го пробудило.

Ягор отворил очи и видял над себе си рижа брадица и два вити рога и още две очи, да били два ангела, нямало да са му по-мили. Скокнало детето, вдигнало ръце и рекло:

— Спаси ме, миличка.

Като казало това и когато козичката чула гласа на детето, забравила, че краката ѝ са болни и изподрани, искала само да отиде до детето или то да дойде при нея.

Хванала се с предните крака за оградата и разтърсила глава. Връвта се отвила от рогата ѝ и краят на връвта паднал точно в ръцете на Ягор, а другият край бил вързан за рогата на козичката. Хванал се Ягор за връвта и започнал да се вдига все по-нагоре и по-нагоре, докато не обгърнал благополучно козичката през врата. А тя пренесла детето през оградата, избавила го от страшната котловина и легнала изморена с него на един камък да си отдъхне.

А детето, тъй като едва било дочакало козичката, не сваляло ръце от врата ѝ. Така лежали дълго един до друг сами, като две мравки на онази страшна и голяма височина.

— Хайде да тръгваме, душо Ягоре — казала най-сетне козичката.

— Не мога, козице. Изгорях от жажда, напой ме с мляко.

— Нямам мляко — пресъхна. Да отидем при кравичката.

Тръгнали гладни, жадни, капнали по стръмната скала. Трябвало да се спасят — детето се държало за козичката, а тя за детето, да не се преметнат с главата надолу и така слезли благополучно до хвойната.

Под хвойната лежала кравичката, хубаво си била починала, разхладила се на хлад, подкрепила се с росица, та май се и била за два

дни напасла, посрещнала ги радостно:

— Не се бойте, мили мои. Ще ви напоя и двамата с мляко.

Легнали те, напили се с мляко колкото могли и после казали весело:

— Кравице, майчице. Каквато най-хубава и най-ситна трева има, твоя ще бъде. Самата ти си гладувала, а нас ни нахрани.

След това станали и тръгнали по същия път, по който били дошли козичката и кравичката — през смрикови дървета, та през запустялата земя, та през храсталака и през ливадата. Колкото били изминали козичката и кравичката от къщичката за четири дни, с детето стигнали до нея за един-единствен ден.

III

Докато ставало всичко това, мащехата се перчела из къщи. А когато онази сутрин забелязала, че кравичката и козичката изчезнали, тя казала:

— Какво по-хубаво за мене. Няма да имам никакви грижи, а в къщи има масло, сирене и хляб за две години, платна и вълна за три. Ще си живея самичка както ми е воля, аз съм господар на всичко и всичко трябва да е както аз искам — и полето, и кошарата, и житото, и вълната.

Нейсе, вдигнала тя глава и тръгнала веднага да огледа всичко. А Баган, по-дребен от мишка и по-силен от най-силния човек, навсякъде бил след нея, само дето тя, проклетията, понеже била вдигнала глава, не виждала какво става до краката ѝ. И така тя влязла в кошарата, той по нея на вратата на обора, тя в колибата, а той клечи под прага. Но тя само това си мислела и се радвала: „Сама съм. Всичко е мое и никой нищо не може да ми направи.“

Ликувала тя така до късна вечер, наравдала се на своята радост до тъмна нощ, а после отишла и легнала да спи. Едва била заспала и на вратата на колибата нещо почукало като миши зъб. Тозчас резето на вратата се махнало само, вратата се отворила сама, опушените клинци на огнището засияли като свещици, а Баган влязъл и застанал — нямал и един пръст на височина — на прага. Въртял той очи из колибата, а накъдето погледнел, всичко го посрещало — покланяла му се пейката до стената и хурката от къта зад печката, поздравявали го раклата и триножникът.

— Хайде, приятели, да видим как ще я надвием — казал Баган. Дъбовата пейка се примъкнала към огнището, а триножникът към раклата, паякът се спуснал от гредата и дошла хурката от къта зад печката. Събрали се така един към друг да се сговорят, само клинците не слизали от опушения зид, а колкото клинци имало, толкова и пламъчета имало по зида.

— Как да надвием мащехата? — попитал отново Баган.

Размислили, поразговорили се, но нашата пейка била много тежка, триножникът сакат, хурката тъничка, а паякът мързелив. Нямало кого да изправи Баган срещу мащехата, а клинците от срам всмукали пламъчетата.

Но в това време на тъмната полица в ъгъла лумнал широк пламък в старото кандило. Нито някой го знаел, нито го бил викал. Кой знае откога било захвърлено там. Пламнала тази светлина в кандилото и проговорила: „Търсете и изберете каквото най-дребно има в колибата и в кошарата. В него ще ѝ се разбие силата.“

Загаснал отново пламъкът в кандилото, станало тъмно, само свещите по клинците пламвали полека, а Баган казал: „Да го послушаме, защото този огън е по-стар от всички нас.“

И отишъл веднага Баган, та се вмъкнал още същата нощ в пшеницата, която била в обора. Избирал, избирал, намерил едно зрънце, приближил се до него и рекъл: „Пшенице, на детето пшенице, не се давай“, и метнал зрънцето на върха на купчината. След това отишъл в колибата, вмъкнал се във вълната, намерил едно влакънце, приближил се към него и казал: „Вълнице, на детето вълнице, не се давай“ и метнал влакънцето на върха на вълната. После отишъл в кошарата, прехвърлил всичката слама, намерил една сламчица и ѝ казал: „Сламчице, на детето сламчице, не се давай“ и я сложил в балата.

На сутринта мащехата станала и почнала да наставлява всички. И всичко слуша, както се полага, само че във всяко нещо се намерила ядчица, която не се давала. Ако хвърлела мащехата жито в хромела, всичкото жито се смели, само едно зърно не ще. Свисти, пука, спира хромела, а не можеш да намериш кое е. Ако вземе вълна на хурката, цялата вълна се изпреде меко, само едно влакънце не ще — бode по пръстите като игличка, а не можеш да видиш кое е. Ако пък отиде в кошарата да вземе слама за вивка, цялата слама се свива, само една сламка не ще. Непрекъснато стои права, а когато мащехата иска да я измъкне, сламката се мушне и не знаеш коя е.

Така ден след ден — всичките четири дни. Мащехата сама себе си утешавала и успокоявала:

— Нищо не е това. Едно зрънце, една сламчица, едно влакънце. А всичко друго е мое.

Но нещо ѝ стягало сърцето и ѝ отнемало силите — не било така, както щяло да е, ако я нямало онази сламчица, и някакъв страх влязъл в мащехата.

На петия ден тя излязла да обиди трите ниви. Като минала край плета, през плета се подала баба Полудница. Само малко вдигнала глава от земята — било привечер, щяла да замръзне, ако излезе цялата.

Озъбила се бабата от гняв и рекла на мащехата:

— Не си годна и нивата да пригледаш. Връща се онзи, чиято е.

Мащехата се уплашила, а бабата още по-грозно се озъбила:

— Побягна ми овчарчето, твоят пастрок. След малко ще бъде тук. Помогни ми да го взема отново.

— Добре, драга, то се знае — умилквала се мащехата. — А как ще постъпим?

— Лесно. Като го видиш да иде, ти го викни от гората. А аз ще изровя земята под гората, да стане дупка. Като стъпи на нея, ще пропадне в рова, а като пропадне, по-нататък нямай грижа — и се засмяла така, че да ти се изправи косата.

— Хайде, драга, хайде, рови със здраве — подхванала мащехата. Полудница веднага се зарила с глава в земята, взела да рие и рие, докато изрови ров пред гората. Останал само един тънък пласт земя. Птичка да кацне, щяла да пропадне.

IV

В това време Ягор, кравичката и козичката стигнали до полянката под гората. Колибата, кошарата и цялото имане на детето били на малкото хълмче, в гората стояла мащехата, от рова мижала с едно око баба Полудница, но на вратата на кошарата бил клекнал Баган на ръба на едно лястовиче гнездо, а иззад него надничали лястовиците и лястовичетата. Всичко вперило очи долу в тревата, където било стигнало сирачето.

Зарадвал се Ягор на колибата и кошарата, а козичката запитала кравичката:

— Сега какво ще правим, дружке?

— Лесна работа — побързал Ягор. — Аз ще мина пръв през гората, а вие двете след мен.

— Не бива, дете Ягоре. Ние сме сами на света, трябва да внимаваме.

Кравичката спряла и се загледала в гората — дълго гледала и после казала:

— Нещо ми е криво, да не отиваме по-нататък.

Загледала се козичката, пък и тя казала:

— И на мене ми е криво. Ще почакаме.

— Хайде, синко, не бой се, майка ти ти прости — викала сладко мащехата.

А Ягор, петимен за своя покрив, искал да тръгне, но кравичката и козичката не му давали.

Мащехата веднага видяла каква е работата и се засмяла в себе си:

— Тежко ми, ако не бих могла да надхитря онзи, когото стоката води.

И тя отворила широко вратата на кошарата, застанала в края и взела да мами:

— На, мила, на!

Тозчас се завъртял умът на кравичката и козичката. Как може стоката да се опъне на своята отворена врата? Вдигнали глави —

загледали се във вратната и в отворената врата на кошарата, забравили всичко и тръгнали към нея, а Ягор радостен пред тях.

Всичко замлъкнало, притаила се Полудница в рова, мащехата стиснала ръце, колибата утихнала, полето и градинката — навсякъде настанала тишина, а детето приближавало все повече към вратцата.

И когато било най-тихо, ненадейно над кошарата се вдигнал цвъртеж — лястовиците се пръснали от гнездото, и малките, и старите. Църкат, пърпорят под стряхата, кръстосват и се хвърлят пред кошарата и все цвъртят, цвъртят.

Вдигнало детето очи, спрели се изненадани и кравичката, и козичката, огледала се и мащехата за какво е това цвърчене.

Но от лястовичето гнездо взело да се спуска пояско през вратите на кошарата. Закрило вратите, па се залюляло и се разделило, а сред вратата се показал един старец. Брадата му била бяла и дълга, ризата му бяла и препасана, а в пазвата му имало сноп пшеница. Старецът стоял, не се помръдвал, само се усмихвал и вдигал длан към детето да го спре да не върви. А пояското тихо се провирало през вратника.

Мащехата побеляла от страх — нито била чувала някога в къщи за такъв старец, нито знаела, алчната пришълка, какво са оплели старите в този плет. Но Ягор се загледал от полянката в стареца и като съгледал снопа пшеница в пазвата му, детето веднага се засмяло, паднало на колене, старецът от вратата на кошарата благословил внучето и през главата на мащехата, и през рова за пропадане. А Ягор останал клекнал на тревата и не отишъл нататък.

Мащехата стояла вкаменена от почуда, но когато старецът изчезнал, я обхванали ярост и бяс.

— Тук, в къщата детето е по-силно от мене. Под стряхата има магии, които го подкрепят. Да не ми влиза в къщата.

Изнесла онова парченце хляб, хвърлила го през отворената вратца на тревата пред Ягор и нахокала сирачето:

— Ето, това ти остави баща ти. Вземи го и върви да те не гледат очите ми.

Ягор вдигнал хляба и запитал:

— Има ли още нещо мое да ми го дадеш?

— Има — отново се присмяла тя, — едно зърно, една сламка и едно влакънце. Ти си силен, те са силни, съберете се, ако можете.

Зле се присмяла, но в лош за себе си час, защото прехвърлила мярката.

Едва изрекла тя това, когато през тревата се проснала дълга гъжва. Краищата ѝ се завързали тозчас за стълбовете от двете страни на вратцата, па нещо се впрегнало под гъжвата и опънало. Опънало силно, още по-здро̀во опънало. Вратцата взела да се движи, задвижил се целият плет и всичко, което било оградено с плета, навървила се и колибата, и кошарата, и нивата, и полето по хълма. Като се навървил имотът, ровът пред вратцата се пробил, мащехата паднала от вратцата в рова и къщата минала през рова, затрупала мащехата, отсякла главата на баба Полудница, а имотът на детето слязъл по живо, по здраво от хълма право при сирачето. А по тревата, когато станало това, едва-едва се виждало нещичко, само по тревата оставали следи от копитца — не били по-големи от миши краченца — там, където Баган влачел имота върху гъжвата по хълма. И имотът застанал пред детето.

Ягор прегърнал с една ръка козичката, с другата кравичката и влязъл с тях в имота си. А когато детето стъпило в колибата, и клинците засветили, и кандилото пламнало, и майчината му хурка се просълзила, а сламчицата, зрънцето и влакънцето дошли, успокоили се и легнали до крака на сирачето в неговия дом.

А Баган? Ето го на плета в неговия сно̀п пшеница и вече спи. А и какво да прави, като от всичките му работи тази му била най-мила.

[1] Баган — Един от домашните духове. — Б.а. ↑

[2] *Полудница* (от думата *пладне*, *полуден*) — у сърбите, а и у лужишките сърби има народно поверие, че някаква стара жена с рошава коса живее в копривата. Тя плаши и жули децата, за да не минават през оградите. — Б.а. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.